

Konkurences padome

KĀ PASŪTĪTĀJS VAR VEICINĀT VAI IEROBEŽŅOT KONKURENCI IEPIRKUMOS?

Nora Vilisone

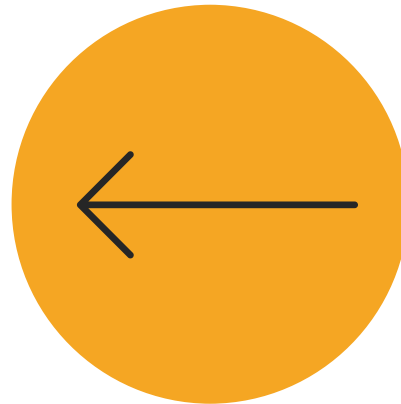
Konkurences padomes
Aizliegtu vienošanos departamenta
Galvenā eksperte

AIZLIEGTAS VIENOŠANĀS

Aizliegtas vienošanās
iedala **2 veidos**:

**Horizontālās aizliegtās
vienošanās** - noslēgtas
starp konkurentiem

**Vertikālās aizliegtās
vienošanās** - noslēgtas
starp tirgus dalībniekiem,
kas darbojas dažādos
tirgus līmeņos

KAS IR AIZLIEGTS?

Normatīvais regulējums - KL 11. pants / LESD 101.pants

// Ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru **mērķis vai sekas** ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, to skaitā vienošanās par...

Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā ir uzskaitīti aizliegtu vienošanos veidi. Taču ir būtiski atcerēties, ka minētie veidi ir tikai piemēri.

LR Augstākās tiesas Senāta 20.06.2014. Spriedums lietā Nr.SKA-333/2014.

Galvenais princips: Jebkuram tirgus dalībniekam sava komercdarbība, plāni un rīcība tirgū ir jāveido patstāvīgi un neatkarīgi

PAR KO NEDRĪKST VIENOTIES?

Cenām

cenas veidošanas noteikumi

Tirgus sadali

teritorija, klienti

Ražošanu

apjomi, realizācija

Iepirkumiem

pedalīšanās, nepedalīšanās,
iepirkuma noteikumi

Naudas sods

≤10% no apgrozījuma

Liegums pedalīties iepirkumos

3 gadi

PĀRKĀPĒJU IZSLĒGŠANA NO IEPIRKUMU PROCEDŪRĀM

Liegums (izslēgšana no iepirkuma procedūras) ir spēkā **3 gadus** pēc lēmuma, ar kuru konstatēts pārkāpums, spēkā stāšanās

Minētais liegums **netiek piemērots** gadījumos, kad kompetentā institūcija, konstatējot konkurences tiesību pārkāpumu, kandidātu vai pretendentu ir **atbrīvojuši no naudas soda**

03.03.2022. Saeima ir pieņēmusi grozījumus Publiskā Iepirkuma likumā ar kuriem tiek paplašināti gan izslēgšanas kritēriji, gan periods uz kādu pretendenti tiek izslēgti no iepirkuma procedūras, ja tiek konstatēts KL pārkāpums. Minētie grozījumi stājas **spēkā no 01.01.2023.**

Skat. Grozījumi PIL

<https://www.vestnesis.lv/op/2022/52.4>

PASŪTĪTĀJA LOMA KONKURENCES VEICINĀŠANĀ IEPIRKUMOS

DOMINĒTOŠĀ STĀVOKLA LAUNPRĀTĪGA IZMANTOŠANA

AIZLIEGTAS VIENOŠANĀS

NOLIKUMS

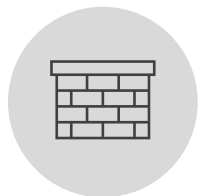

Galvenais aicinājums pasūtītājiem - izstrādāt un īstenot katru iepirkuma procedūru, lai veicinātu maksimālu tirgus dalībnieku dalību

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) un Eiropas Savienības **ieteikumi par konkurenci veicinošiem pasākumiem iepirkumā:**

izstrādāt skaidras, pamatotas, visaptverošas un viegli saprotamas **tehniskās specifikācijas un atlasē kritērijus**, kas ir samērīgi ar iepērkamo darbu, pakalpojumu vai precī

izvairīties no nevajadzīgiem un pārlietu sarežģītiem, neatbilstīgiem vai diskriminējošiem **nosacījumiem, kas ierobežo konkurenci**

NEATKARĪBAS DEKLARĀCIJA

Pasūtītāji ir aicināti nolikuma prasībām pievienot **aizpildītu un parakstītu neatkarības deklarāciju**, apliecinot, ka konkursā iesniegtie piedāvājumi sagatavoti individuāli un nav saskaņoti ar konkurentiem

Saskaņā ar Publisko iepirkumu likumu (PIL) pretendents par nepatiesas informācijas sniegšanu apliecinājumā **var tikt izslēgts no dalības publiskā iepirkuma procedūrā**

Iesniedzot aizpildītu apliecinājumu, pretendenti apliecina, ka **apzinās paredzēto atbildību par aizliegtu vienošanos** saskaņā ar Konkurences likumu

Par aizliegtu vienošanos uzņēmumam var tikt piemērots naudas sods apmērā **līdz 10 % no tā pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma**, kā arī uz gadu liegta dalība publiskajos iepirkumos

PIL regulējums paredz, ka, ja pasūtītājs **saskata «pietiekami pārlicinošas norādes», ka iepirkuma pretendenti iespējams ir saskaņojuši savas darbības**, tas var izslēgt pretendētus no dalības iepirkumā.

- Regulējums attiecas uz iepirkumiem, kuri izsludināti sākot no 2023. gada
- Pasūtītājam jāvēršas Konkurences padomē, lai 10 darba dienu laikā saņemtu Konkurences padomes atzinumu

Skat. Iepirkumu uzraudzības biroja izstrādātās vadlīnijas par izslēgšanas nosacījumiem

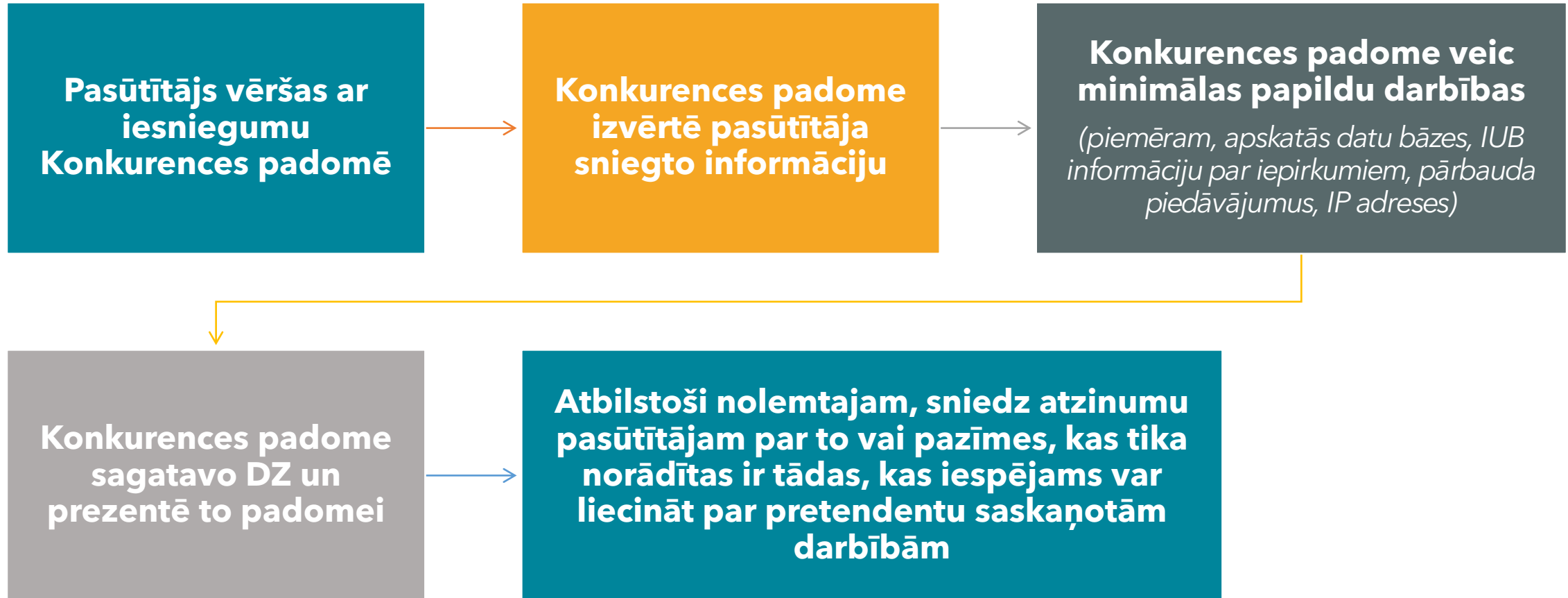
<https://www.iub.gov.lv/lv/media/7602/download?attachment>

SVARĪGI!

Pasūtītājam ir jābūt zināšanām un izpratnei par aizliegtu vienošanos pazīmēm

- KP tīmekļa vietnē pieejams **Signālsaraksts** jeb materiāls par to, kā pasūtītājam atpazīt iespējamās aizliegtās vienošanās pazīmes
- Pret konkurenci vērstu darbību vai nolīgumu pastāvēšana ir pārbaudāma arī no netiešiem pierādījumiem, kuri, skatīti kopā un **nepastāvot citam loģiskam izskaidrojumam** var veidot pierādījumu kopumu par konkurences normu pārkāpumu.
- Ir gadījumi, ka sakritības piedāvājumos **ir loģiski izskaidrojamas** – pasūtītājs var pats izvērtēt pazīmes un situāciju!

10 DARBA DIENU ATZINUMS

PASŪTĪTĀJS VAR IZSLĒGT PRETENDENTU, JA:

PIL 42.panta otrās daļas 5.punkts

Kandidāts vai pretendents ar tādu kompetentas institūcijas lēmumu vai tiesas spriedumu, kas stāties spēkā un kļuvis neapstrīdams un nepārsūdzams, ir atzīts par vainīgu vai atbild par naudas soda samaksu saistībā ar konkurences tiesību pārkāpumu, kas izpaužas kā horizontālā karteļa vienošanās, izņemot gadījumu, kad attiecīgā institūcija, konstatējot konkurences tiesību pārkāpumu, par sadarbību iecietības programmā kandidātu vai pretendentu ir atbrīvojusi no naudas soda vai naudas sodu ir samazinājusi.

Termiņš izslēgšanai – **3 gadi!**

PASŪTĪTĀJS VAR IZSLĒGT PRETENDENTU, JA:

Ir pieejama informācija par kompetentās institūcijas konkurences jomā lēmumu, ar kuru kandidāts vai pretendents ir atzīts par vainīgu konkurences tiesību pārkāpumā, kas izpaužas kā horizontālā karteļa vienošanās. Izņēmums ir gadījums, kad attiecīgā institūcija, konstatējot konkurences tiesību pārkāpumu, par sadarbību iecietības programmas ietvaros kandidātu vai pretendentu ir atbrīvojusi no naudas soda vai naudas sodu samazinājusi. Ir paredzēta izslēgšana no dalības iepirkumos trīs gadu laikā no šā lēmuma spēkā stāšanās dienas (**PIL 42. panta ceturtās daļas 3. punkts**).

Tātad Konkurences padomes lēmums pat var būt apstrīdēts. Bet ir jāskatās noilguma termiņš - **trīs gadi no lēmuma spēkā stāšanās dienas!**

PASŪTĪTĀJA LOMA KONKURENCES IEROBEŽOŠANĀ IEPIRKUMOS

VALSTS UN PAŠVALDĪBU UZRAUDZĪBA

DOMINĒTOŠĀ STĀVOKLA LAUNPRĀTĪGA IZMANTOŠANA

AIZLIEGTAS VIENOŠANĀS

Piemērs Nr.1

Būvnieku Lietā

analizētās sarunas un iepirkumi apliecina, ka

tajos nepastāvēja brīva konkurence, ko ietekmēja pašu būvnieku vienošanās, kā arī atsevišķos gadījumos iespējamais atbalsts no pasūtītāju puses

Piemēram:

pasūtītāja ciešie kontakti ar lietas dalībniekiem

lietas dalībnieku spēja ietekmēt pasūtītāja autonomo funkciju, izstrādājot nolikuma prasības

pasūtītāja norādes par vēlamajiem iepirkuma pretendentiem, tostarp iespējamo uzvarētāju

pasūtītāja informētība par karteļa vienošanos tirgus dalībnieku vidū un neziņošana par to KP

Vismaz 70 identificēti

**Lielākā daļa ar rezultātu
par kopējo līgumsummu
686 989 991 eiro apmērā**

**mazākais < 1 milj.
lielākais > 100 milj.
vidēji = vairāki miljoni**

■ bez ES līdzfinansējuma
■ ar ES līdzfinansējuma

Publiskie

Mežaparka estrāde
Rīgas Tehniskā universitāte
Jaunais Rīgas teātris
Ventspils koncertzāle
Kultūras pils «Ziemeļblāzma»
Latvijas Nacionālais mākslas muzejs
Okupācijas muzejs
VEF
tehnikumi
u.c.

Privātie

t/c «Akropole»
t/c «Alfa»
Rimi loģistikas centrs

Piemērs Nr.2

2021 - KP
ierosina lietu un veic
izmeklēšanu

**Pārkāpuma sākotnējā
informācija** - saņemta no Finanšu
ministrijas Eiropas Savienības
fondu **Revīzijas departamenta**

Sadarbība ar EPPO - KP nodod lietas
izpētes laikā iegūto informāciju
Eiropas Prokuratūrai, kas uzsāk
kriminālprocesu

Pārkāpums izpaudās kā **aizliegta vienošanās privātā pasūtītāja SIA «Lyngson»** organizētajā un Eiropas Savienības struktūrfondu līdzfinansētā projekta iepirkumā

Karteļa dalībnieki **savstarpēji apmainījās ar informāciju** un **vienojās par dalības noteikumiem** iepirkumā

SIA «PK Serviss»

SIA «KORO BŪVE»

SIA «TAVS LAIKMETS»

PASŪTĪTĀJA LOMA AIZLIEGTĀJĀ VIENOŠANĀ

- Pasūtītājs iepirkuma organizēšanu neveica **autonomi**
- Pasūtītājs piesaistīja SIA «PK Serviss» iepirkuma **finanšu piedāvājuma formas sagatavošanā**
- Pasūtītājs informēja SIA «PK Serviss» par **potenciālajiem pretendentiem**
- SIA «PK Serviss» **konsultēja** pasūtītāju par citu pretendentu iesniegto piedāvājumu noraidīšanu
- Arī pēc iepirkuma noslēgšanās notika aktīva **pasūtītāja un pretendenta komunikācija**
- KP nodeva lietas izpētes laikā iegūto informāciju **Eiropas Prokuratūrai**

Konkurence iepirkumā tika efektīvi likvidēta gan pašu **pretendentu**, gan **pasūtītāja** rīcības rezultātā

Risks zaudēt iepirkumā motivē tirgus dalībnieku noteikt pēc iespējas **konkurētspējīgāku cenu**

Pasūtītājs saņēma karteļa dalībnieku **saskaņotus piedāvājumus**

Pārkāpuma rezultātā tika ietekmēta **Eiropas Savienības struktūrfondu piešķirto līdzekļu** taisnīga un tiesiska izlietošana **780 733,12 eiro apmērā**

Vienošanās rezultātā tika **kavēta, ierobežota un deformēta** konkurence

Pretendenti apmainījās ar **komerciāli sensitīvu informāciju**

«PK Serviss» sagatavoja pārējo karteļu dalībnieku **finanšu piedāvājumus**

aizsega piedāvājumi, kas iesniegti bez patiesas vēlmes konkurēt un uzvarēt iepirkumā

«PK Serviss» bija ar pasūtītāju vienojies par **iepriekš sarunātu uzvarētāju**

faktiski iepirkuma organizēšanā bija iesaistījies **ieplānotais uzvarētājs**

lai veiksmīgi realizētu **iepriekš panākto vienošanos** un **uzraudzītu iepirkuma gaitu**

Piemērs Nr.3

Pasūtītāja pārstāvju **tieša iesaiste** karteļa organizēšanā

Rīgas satiksmes Nano ūdens iepirkums

12.04.2019. lēmums

«**RS darbinieks** [pers. A] RS 1. iepirkuma ietvaros sagatavoja pretendentu RS Baltic, Alchimica Latvija un MJ Partneri iepirkumu piedāvājumu cenu salīdzinājumu un **apmainījās ar šo informāciju**»

un, ka

«RS ne tikai piedalījās aizliegtās vienošanās īstenošanā, bet arī **iesaistījās pretendenta iesniedzamo piedāvājumu saskaņošanā un bija informēta par pretendentu atlasīti un mērķi imitēt konkurenci**, ar kuru pretendenti tika atlasīti gan iepriekš noteiktā uzvarētāja noteikšanai, gan aizsega piedāvājumu iesniegšanai»

«Facilitatoram» **nav obligāti jādarbojas tajā pašā tirgū**, kur darbojas karteļu dalībnieki

Karteļa atbalstītājam jāspēj paredzēt, ka tam var tikt **piemērots naudas sods**
(Treuhand spriedums)

Naudas sodu «facilitatoram» var piemērot **no kopējā tirgus dalībnieku apgrozījuma**, nevis no apgrozījuma, kas veidojas karteļu dalībniekiem no pārkāpumā iesaistītā tirgus

«**Facilitatoram**» atzīst lietās, kur privātie uzņēmumi organizē iepirkumus un ir iesaistīti aizliegtā vienošanās ar karteļa dalībniekiem (jo tas nav iepirkums, kuru organizē amatpersonas, kad to var iespējams kvalificēt kā korupcijas lietu)
(Lietuvas prakse)

Pašnovērtējuma rīks iepirkumu organizētājiem

Iespējamu karteļu pazīmju
saraksts var kalpot
kā palīgmateriāls
pretendentu piedāvājumu
izvērtēšanas laikā

<https://www.kp.gov.lv/lv/media/334/download>

KONSULTĒJIES AR KONKURENCES PADOMI

Konsultācijas par kādu konkrētu situāciju/iesniegumu, vai iecietības pieteikuma potenciālo sagatavošanu/iesniegšanu

Garantēta anonimitāte, ja ziņotājs nevēlas sevi atklāt

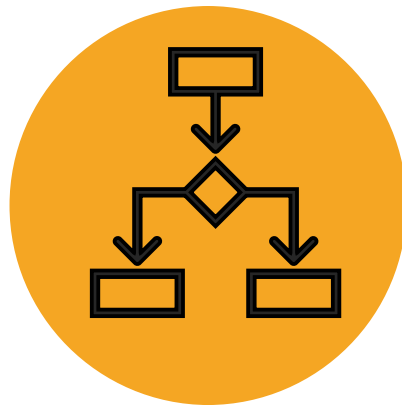
Ja, kāda konkrēta situācija/fakti tiek atklāta konsultatīvos mērķos, Konkurences padomē tā netiek izmantota citam mērķim (t. sk. komercinformācija)

GALVENIE ASPEKTI KARTEĻU RISKĀ MAZINĀŠANAI

jeb preventīvās darbības, ko iespējams veicināt pasūtītāja rīcībā:

Pasūtītāja izpratne
konkurences tiesībām

KP lēmumi,
skaidrojumi, vadlīnijas

Pašnovērtējuma rīki

Konkurences padome

KĀ PASŪTĪTĀJS VAR VEICINĀT VAI IEROBEŽOT KONKURENCI IEPIRKUMOS?

Nora Vilisone

tālr. +37167287148

e-pasts: nora.vilisone@kp.gov.lv

